

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12

Tilleggsspørsmål nr.

Emne: Gamal mykkløst

Oppskr. av: Kari B. Bj.

(adresse): Svokleiv. p.o.

Fylke: S. Trøndelag

Herad: Skarim

Bygdelag: Skarim

Gard: Bj. (vestre)

G.nr. 55 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Eige røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Nemninga, eng og utslätter har vore brukt likevel her i Skarim og, ja, dei bruktes forresten ^{der} dag i dag. Ordet ekre er eit vorte brukt uttrykk eller nemning (eng no og, og tydinga er skilnad mellom akre og eng. - Likevel hadde ein tilike namn på engja eller kornlibet som f.d.: kykkery, og fyndey, og graphoi (grovhoi), finhoi, grapekterhoi (det er ^{stok} tær avling) og rolhoi. Nemningsbruket for utslätter kunne f.d. vera fjnnskjeppell og mässarall og ikkje skiltorvslätter og lomvovslätter.

2. Rydging:

Rydging av korn og anna rosk, som måtte vekke av engja for slåttonnar, gjorde ein så tidleg om våren som det berne gjekk ein. Skog derimot - som korn og høggart m.a. - gjorde ein om høsten enten samstundes med ein tok korn eller seinare.

Danzane med korn og rosk kalla dei "ratharigar" og sjølae arbeidet kalla dei "A ry eng."

2
Desse koiat eller rathaiyar brønde ein
app med ein gom, og aska rata ein beure
itover litt akmei der rathaiyen hadde legge,
itau at ein kan seie at ein hadde nokon
tanke på gjøtling.

Med omyn til små og store steinar så
vart småsteinen vel rydja vekk, for der var
det mest ordt å sjå, når ein tok til å
bruke ljåen, og så vart storsteinen liggande
alt.

3 Masevoksen eng:

Når engen vart for mykje masevoksen
plejde dei engen opp. - Og veit i alle fall
ikkje av annan brukt måte - og sadde kom.
og grasfrø. Grasfrøet som vart brukt - var
appas på høilammen stede høidringa når den
var oppkjona. Dette heimaste appas på høi-
lammen, var nok ei iindrlig blandning, og
ikkje altid så rart som spiresonen heller,
og sjølvsagt meir og mindre full av grasfrø.

4 Mjz og vassjnk eng. Vatning.

Når engen vart for vassjnk gjøfde
dei og da delais med appe grøfter, men
mest med atleggjar grøfter, og som
grøftematerial brukast småt stein og
smart tre eller som ein ha det for handa.
Vatning har ikkje vore brukt, allerd ikkje
til vantez.

5 Gjøtling

Rein har gjøfde eng, men
ikkje i slatter, men frå gammalt av var
gjøtling av eng like brukt. Det var fyrst
omkring 1880-90 åra at engjøtling kom i

bruk og mennda kærne variere frá $\frac{1}{3}$ put til $\frac{1}{2}$ put og vindgjötsla.

Det var helst hekegjötsla dei bruka til enggjötsling og delvis lítt kúgjötsla, når den var blanda við hekegjötsel fjreat. Samnokka brúktast sjáldan på eng, for den skilte av ^{því} paleton.

Gjöldsmengda kærne variere frá 10-12 lass pr. smál. Dei bruka ikki ^{því} store lass den kida.

6. Þeng-som var gjötsla með vindgjöldet kallast "fráireng", her, og hönt frá slík eng kalla dei "fráirhói."

7. Trín ikki det har vore brúkt og selja hús slík að vísu engslíkhe krime frá njóta gott og hárta som seig frá húset.

8. Þeir gjötsla engin helst om váren, men somme biter krime det heude að ein gjötsla engin trast eller slátten på "Ljördribben" dei kalla, og det var den heile smálen og fjóstave og síkre háidolungar eller.

Gjöldelbjöringe gjekki mýkje gott for seg på vindgjöldet på vörparken, og da som regel i apríl mánu.

Dei lu gjötsla i store dangaer (hængai) på 10-15 lass i kvar dange.

Dangarni smíka dei gott upp og brán (bríkkal) dei gott saman for á verma dei með þorking.

4.

Sjölde gjødselspreiingja gjekk for seg på den måten, at fyrst hekka dei gjødsela fin med eit gras med ho låg i doryane, så bruka dei trillebæra og spreidda doryane utover engan med ^{lille} små doryar som låg ein 4-5 slike doryar, av kvar trillebær, alt etter størrelse trillebæra kinnemætt. Så brukte ein harka (eit reitenskap på som er graslikt hazarive á sjá til) og breide gjødsela ^{utover med} vordet arbeidet málke gjerast gundig, så gjødsela var liggjande på sjá fin og jømn di fortare grøtse ho med. Som oftast var det kornfálka som málke bruke harka.

Disse reitenskapene og denne måten á gjera det på ~~helt~~ var i bruk på hove gard her i Skarvin til omkr. 1916. Ekke den tid har dei meir og meir gått over til á bruke meir kitesmessige reitenskap og erstatta trillebær med hest og kikkhoorn og harka med gjødselspreiar.

9. Juni, det hur vore bruke, men dei gjorde det ^{ikke} med tanke på á gjødsle kørkje eng eller iksletter, men for skort på hoi til rimeforing. Helst ikkje brur og dei rekna denne beitinga til baka for engja, men heller at ho var til baka for dyra.

Eng brur ikkje det først engstykke som ikkje var beita, om så var, málke det vera grapekorne (fyrste års engene), dei var dei helst litt redda for.

10. Som beitinga slik ho var praktisert i gamle dagar er det heilt slutt med **2375**
no.

Skifte her tok så smalt til ved århundre-
skiftet.- omkring 1900-01.-

11. Rein jamna utover. Denne gjødsela
på det flerke bruk og det var helt
gjort i første halvdel av september,
og som reiskap brukta ein ei herke
Anna reiskap kjemmar ein ikkje til
har vore brukt.

12. På kort storn ^{bruk} brukast sommarfjæs,
men berre 1 på kvar gard og på somme
gardar kenne sommarfjæs stå i
utsløttene, men i dei flerke høve stod
fjæs i grensa mellom utsløtt og kenne-
slätten. Gjødsla brukta dei for det meste
på kenne slätten og spreide den ~~da~~ utover
om velen.

13. Kølra var til vante, stengde i
fjæs om natta og da helt i sommar-
fjæs. Ein hadde mykje god flein
innheimingar og dei kallar em her for
"Trær". Somme stoder kallar dei
"Kalottrær".
Grindgarn eller koining
brukast ikkje her. Dira gikk i felle
innheimingar, som ein ikkje brukta og flytt.
Når desse træene var fæbete var
dira stept på rimmaka på ekeene og
~~var~~ gjestet der.-

14. Fkjje vore brukt.

15. Heib- ikkje.

16/ Det har ein ikkje høyrst noka ann. 6.

17/ Tuir ikkje det.

18/ Samiebjas ritam golv som stad på hjul
har ein ikkje høyrst snakke om her.

19/ At desse ordet som her er nemnde
skilte ha same betydning som "Koi" eller
"Koi" har eg ikkje høyrst her i Skain i alle
fall. Rett nok har me ord som "Tos" og
"Taja" men det er nok i ein heilt annan
betydning. og det kjder hjå oss bager,
ein rot eller helst ein del av ei rot.

20/ Jasi, det ^{var} mykje godt innkjørde slattermak
på sabrom, og det kallast "Sabrotæ"
og somme kider "Sabrotjfa".

Støleslatten eller sabrotlatten er det
for det meke stult mot no.

Deru ein båt bruk i Skain som der
det endur. "Sabrotjfa" eller "Sabrotallen"
vart gjødsle kout ar nyss for ein flytta
frå sabrom mot kuskapen, og det var
gjørne i 1ste halvdel av september.

21/ Senya vart gjødsle med berre husedjøgjøda.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEHUSENE
BYGDOSY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over sksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det?

3- *Ein veit ikkje om det her omkle. ha vore bore vatn på denne måten, men derimot mest "Vassbre", og det brukes det alle den dag i dag det. -*

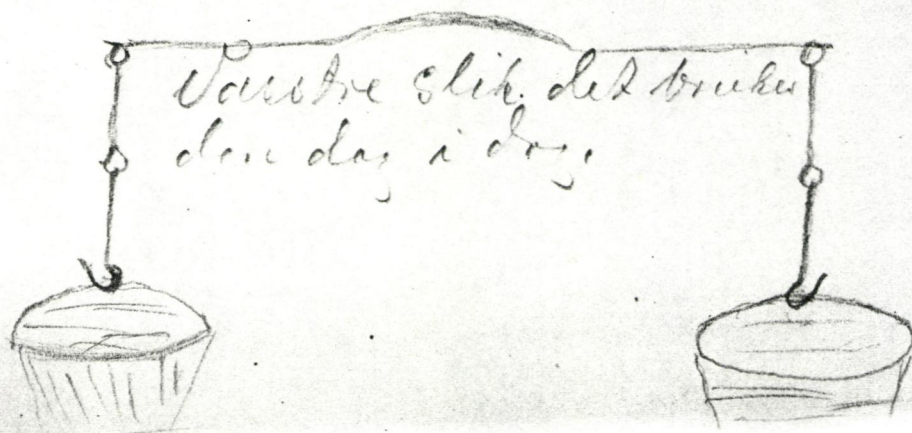

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel? *Nei det gjr. det ikkje.*

Har ein bruka kumøkk til brensel? *Rekkiz. alle garmalkida*

fanns det ein og annan smiebrødar og hussmann som brukte kumøkk til brensel, men da måtte ho vore berre gort fejest. -

Vassbre slik det brukes den dag i dag.